

EGENMAKT

— ETT STEG I RÄTT RIKTNING

STAFFAN STRÖMBÄCK

När egenmaktsförespråkarna inom socialdemokraterna blir till moderaternas främsta måltavla vittnar det om en allvarlig perspektivlöshet från partiledningens sida.

Vi befinner oss i Sverige idag liksom vid det förra sekelskiftet i en brytningstid. Allt fler människor ifrågasätter samhällets uppbyggnad. Det är framför allt de stora offentliga organisationerna och systemen som kritiserats för byråkrati, resursslöseri men framför allt att de bygger på antagandet att alla människor vill ha identiska lösningar på likartade problem. Konsekvensen blir att den enskilda människans önskemål och behov försvinner i regelverk och författningssamlingar. Moderater har under många år varnat för denna utveckling och har därför i dag en mycket stor trovärdighet i debatten om hur samhället bör utvecklas. Ett exempel på detta är debatten om friskolorna som socialdemokraterna förlorade stort,

STAFFAN STRÖMBÄCK är moderat kommunalpolitiker i Ekerö.

inte därför att friskolor alltid är mycket bättre än de kommunala utan just därför att friskolor ger föräldrar möjlighet till ett större inflytande över sina barns utbildning – friskolor möjliggör olika lösningar på samma problem och medger att den enskilda människans åsikter får genomslag i faktiska beslut.

Lilla människan

Denna utveckling är inte något specifikt svenskt fenomen. Den internationella idédebatt som har förts under åren efter murens fall, understryker att idéer som skall ha långsiktig bärkraft måste bygga på respekt för den enskilda människans värde, värdighet och åsikter. Francis Fukuyamas tankar om människans "thymos" och Christopher Lasch' positiva populism är två av de mest omtalade.

Här kan vi finna en av huvudorsakerna till moderata samlingspartiets framgångar de senaste decennierna. Många män-

niskor som idag uppfattar moderaterna som det bästa partiet för den lilla människan, skulle under socialdemokraternas skördetid överhuvud taget inte ha funderat på att rösta på moderaterna.

Inom socialdemokratin har man också, åtminstone inom partiledningen, genomfört analyser där man har dragit liknande slutsatser. Vad som just nu pågår inom socialdemokratin är att man försöker ta konsekvenserna i form av beslut om en ändrad politik och ett av de viktigaste slagorden i denna förändring är "egenmakt". Egenmakt beskriver en politik som ger möjlighet för enskilda medborgare att uppnå ett större inflytande än i dagens monolitiska offentliga system, samtidigt som man undviker en direkt konfrontation med en av socialdemokraternas viktigaste väljargrupper – de offentliganställda.

Egenmakt är en möjlighet för medborgare att uppnå större inflytande. Ett annat och ofta bättre

alternativ är att överföra ansvar till det civila samhället; ibland i form av privatiseringar, i andra fall genom att civila nätverk får ett större ansvar. Att, som en del moderata debattörer, påstå att egenmaktsanhängarna inom socialdemokratin bara vill upprätthålla status quo kan möjligen gå hem på ett torgmöte men är en felaktig beskrivning. För att kunna avgöra om egenmakt är bra eller dålig i ett moderat perspektiv måste vi bestämma oss för om ansvarsöverföring till det civila samhället är ett mål i sig, eller om målet är något annat.

Jag anser att målet är den enskilda människans frihet och möjlighet att forma sitt eget liv.

Hot och möjligheter

Eftersom egenmakt är ett steg i rätt riktning bör vi som moderater ställa oss positiva. Den risk som vi tar genom att acceptera egenmaktsidén är att cementera de stora, offentliga systemen. Jag tror att den risken är mycket liten. Detta är inte ett hot mot valfrihetsreformerna utan en möjlighet för många fler människor att komma till insikt om, att det ofta finns andra sätt att driva verksamheten på, än i offentlig regi. Av de brukare/föräldrar som en gång har fått chansen att vara med och fatta beslut kommer säkert många att starta eget så fort möjligheten finns.

Om vi frånsade oss denna möjlighet att påskynda förändringen av de stora, offentliga systemen vore vi väl inte så kloka. Och kämpar vi

emot egenmaktsanhängarna kommer vi dessutom att få ändlösa debatter på temat "vårat medborgarinflytande är bättre än erat" som knappast kommer att samla några större väljarskaror, framför allt inte bland de offentliganställda.

” Jag tror att det är inom detta område som vi moderater under de närmaste åren har möjlighet att slutgiltigt ta ifrån vänstern initiativet i den ideologiska debatten. Om vi moderater bara lyckas bemästra vår instinktiva misstänksamhet mot offentliga lösningar och acceptera egenmakt som en annan beskrivning av det moderata begreppet "aktivt medborgarskap" finns det nämligen inte något ideologiskt utrymme kvar för socialdemokratin. ”

Jag tror att det är inom detta område som vi moderater under de närmaste åren har möjlighet att slutgiltigt ta ifrån vänstern initiativet i den ideologiska debatten. Om vi moderater bara lyckas bemästra vår instinktiva misstänksamhet mot offentliga lösningar och acceptera egenmakt som en annan beskrivning av det moderata begreppet "aktivt medborgarskap" finns det nämligen inte något ideologiskt utrymme kvar för socialdemokratin. Socialdemokraterna har då att välja mellan att antingen försvara en offentlig sektor som, allt eftersom tiden går, förlorar legitimitet eller att ta skeden i vacker

hand och acceptera det moderata ideologiska ledarskapet. Detta inser de kloka socialdemokratiska "förnyarna" men om vi inom moderaterna inte inser detta, finns det en uppenbar risk att initiativet i den ideologiska debatten återgår till socialdemokratin.

De kommer att framställa moderater som hjärtlösa marknadsliberaler som bara är intresserade av pengasystem och ekonomi men som inte vill låta de enskilda människorna komma till tals. Och de kommer säkert att kunna föra ut detta budskap på ett ganska övertygande sätt. Då är vi tillbaka i samma omöjliga situation som vi hade under större delen av 1900-talet då högern visserligen för det mesta stod för den riktiga politiken, ett exempel är ATP-frågan, men det moraliska och ideologiska övertaget fanns hos vänstern.

Partsinlagor från adeln

Den främsta orsaken till detta var naturligtvis att högern förknippades med det gamla, dåliga samhället och hela tiden tvingades högern försvara sina ståndpunkter med att det inte rörde sig om partsinlagor från adeln eller storföretagen. Tack vare att socialdemokratin av många uppfattades som garanten för den lilla människans möjligheter att komma till tals, visserligen via sina valda representanter men dock, var det i stort sett omöjligt för högern att framstå som ett reellt alternativ för de

många människorna i samhället. Dessutom hade socialdemokratin förmågan att, till skillnad från kommunisterna, inse att det inte skulle gå att förändra samhället i total konfrontation med betydelsefulla maktcentrum i samhället – till exempel storföretagen – utan att förändringen måste genomföras i ordnade former, därav Saltsjöbadsavtalen.

Moderaterna är idag ett större parti än vad många ens vågade drömma om för bara några få år sedan. Men om vi ska kunna nå längre, inte nöja oss med att vara det ledande borgerliga partiet utan sikta på 40 procent och däröver måste vi ha ett budskap som ger även de offentligt anställda förhoppningar om en framtid, vi kan inte bara hugga på all offentlig verksamhet som rör sig.

Rökridå

Och då måste vi noga fundera över vad som är mål och vad som är medel. Min bild av målet är klar: individens frihet och möjlighet att forma sitt eget liv.

Beträffande medlet så anser jag att privatisering och en överföring av makt från det offentliga till det civila är det bästa sättet att nå målet. Den centrala frågan i detta sammanhang är om egenmakt, t ex i form av lokala skolstyrelser, är en rökridå från socialdemokratin för att bibehålla den offentliga sektorns dominans eller om detta är socialdemokratins slutliga ideologiska kapitulation i frågan om de stora lösningarna och systemen. Jag tror det senare. Och i så fall är det ett stort partistrategiskt misstag att inte ta emot kapitulationen.

Viktig egenmakt

Nu har moderata samlingspartiet alltså i flera avseenden samma guldläge som socialdemokratin hade strax efter det förra sekelskiftet:

En motståndare som är förknippad med det gamla, dåliga samhället och som saknar framtidstro.

Ett klart övertag i den ideologiska debatten – vi vet vad vi vill och har trovärdighet i vårt budskap.

Det vi i dag saknar är en strategi för

att genomföra förändringen i ordnade former, i samverkan med de befintliga offentliga organisationerna och dess anställda men fortfarande på ett sådant sätt att vi inte tappar målet ur sikte.

Idéerna om egenmakt bör vara en viktig del av denna strategi. Att acceptera egenmakt som en annan beskrivning av det aktiva medborgarskapet som redan finns i det moderata idégodset erbjuder många fördelar:

Ett steg på väg mot målet om individens frihet.

Ett säkerställt övertag i den ideologiska debatten.

En möjlighet för offentliganställda att rösta på moderaterna utan att riskera sin egen anställning och en grund för överenskommelser med en förnyad socialdemokrati, överenskommelser som kan leda till en snabbare förändring av de offentliga verksamheterna. Och slutligen, en möjlighet för moderaterna att bli det statsbärande partiet. Låt oss utnyttja denna möjlighet. Låt inte det bästa bli det godas fiende.